

Ювілеї громадського руху

27 травня 2015 р. у Харківському національному університеті ім. В.Н.Каразіна відбувся Урочистий пленум Правління НСКУ, присвячений 100-річчю від дня народження Героя України, академіка Національної академії наук України П.Т. Тронька та 90-річчю з дня заснування Національної спілки краєзнавців України. Захід пройшов за участі голови Національної спілки краєзнавців України, член-кореспондента НАН України Олександра Реєнта, ректора університету, академіка НАН України Віля Бакірова, заступників голови Національної спілки краєзнавців України – проректора Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, професора Богдана Андрусича та старшого наукового співробітника Інституту історії України НАН України Руслани Маньковської, декана історичного факультету ХНУ ім. В.Н.Каразіна, професора Сергія Посохова, директора Центру краєзнавства імені П. Т. Тронька університету, професора Сергія Куделка. Серед елегатів пленуму – члени правління, представники обласних організацій Національної спілки краєзнавців України.

З вітальним словом до присутніх звернувся ректор Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна Віль Бакіров: «Мені дуже приємно, що цей урочистий пленум відбувається саме в стінах нашого університету, який завдяки діяльності його науковців був безпосередньо причетний до створення Українського комітету краєзнавства 90 років тому. Також варто відзначити, що Петро Тимофійович Тронько, який дуже багато зробив для відродження і розвитку краєзнавчого руху в нашій державі, був першим головою Наглядової ради Харківського універ-

ситету. Тому наше зібрання, яке об'єднало представників краєзнавчих спільнот з різних регіонів України, вкотре демонструє єдність, патріотизм, бажання краще зрозуміти, збагачувати та передавати майбутнім поколінням наші історичні традиції».

У рамках пленуму голова Національної спілки краєзнавців України Олександр Реєнт виступив з доповіддю: «Ювілеї українського краєзнавства: історичний поступ майбутнього», в якій розповів про історію створення Національної спілки краєзнавців України, роль П. Т. Тронька

у відродженні та становленні краєзнавчого руху в Україні в часи її незалежності, окреслив основні досягнення та поточні напрямки діяльності спілки. Крім цього, голови обласних організацій Національної спілки краєзнавців України поділилися з присутніми своїми здобутками, розповіли про наявні проблеми в їх осередках тощо. Зокрема, слово мали голови правлінь Харківської обласної організації Сергій Куделко, Донецької – Валерій Романько, Миколаївської – Олександр Тригуб, Рівненської – Андрій Жив'юк, Івано-Франківської – Михайло Косило, Полтавської – Олексій Нестуля, заступник голови правління Запорізької обласної організації Сергій Сурченко і заступник голови правління Київської міської організації НСКУ Наталія Терес, яка, зокрема, повідомила про значний прогрес у роботі щодо перейменування однієї з вулиць м. Києва на честь Героя України, академіка Петра Тронька. Із доповіддю «Освітнянське краєзнавство як актуальний напрям діяльності Національної спілки краєзнавців України» виступив член Президії правління НСКУ Дмитро Омельченко. О.П. Реєнт та Д.Г. Омельченко вручили грамоти Спілки юним переможцям Всеукраїнської експедиції «Історія міст і сіл України».

Також було введено нових членів до правління Національної спілки краєзнавців України, а саме: Делегана Михайла Васильовича – голову правління Закарпатської ОО НСКУ, Жив'юка Андрія Анатолійовича – голову правління Рівненської ОО НСКУ, Костюка Степана Володимировича – голову правління Тернопільської ОО НСКУ, Скавронського Павла Степановича – голову правління Житомирської ОО НСКУ, Михайлуцу Миколу Івановича – члена Міжвідомчої координаційної ради з питань краєзнавства при Президії НАН України, завідувача кафедри Одеського національного морського університету.

На пленумі було презентовано навчальний підручник для студентів вищих навчальних закладів «Основи краєзнавства», над яким спілчани працювали кілька років. Підручник був затверджений вченою радою Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна і виданий за підтримки університету.

У ході роботи пленуму ректора ХНУ ім. В.Каразіна Віля Бакірова та професора вузу Сергія Куделка було нагороджено медалями імені Петра Орлика «За наукові досягнення. Гуманітарні

науки». Олександр Реєнту ректор В. Бекіров вручив університетську відзнаку – медаль імені В. Н. Каразіна, а голова правління Донецької обласної організації спілки краєзнавців Валерій Романько – відзнаку «Почесний краєзнавець Донеччини». Правління НСКУ підтримало ініціативу Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова про заснування університетської «Медалі імені академіка Петра Тронька» за досягнення в розвитку краєзнавства. Університетськими медалями ім. М.П. Драгоманова відзначено Руслану Маньковську, Володимира Дмитрука та Олега Бажана.

У ході роботи пленуму прозвучало багато слушних пропозицій щодо організації роботи Спілки, складу правління, поточної роботи краєзнавців.

28 травня за участі заступників голови Національної спілки краєзнавців України Богдана Андрусишина та Руслани Маньковської відбулася науково-краєзнавча експедиція «Пам'ятні місця Слобожанщини Героя України, академіка Петра Тронька». Участь у експедиції також взяли голови Дніпропетровської (Ігор Кочергін), Житомирської (Павло Скавронський), Харківської (Сергій Куделко) обласних організацій НСКУ, лауреат премії ім. П. Тронька НСКУ Микола Шакін, члени правління Харківської обласної організації НСКУ, представники інших обласних організацій.

Спершу учасники експедиції відвідали місто Богодухів, центр однойменного району, завітали до міської ради, де зустрілися з заступником міського голови Богодухова Любов'ю Іванівною Рогинською. Вона, зокрема, розповіла, що Петро Тимофійович Тронько для міста Богодухова зробив чимало добрих справ. За це ще за життя був

обраний почесним громадянином міста Богодухова. Краєзнавці сфотографувалися біля будівлі, де у 1920-ті містилася Третя трудова школа ім. Б. Грінченка, яку закінчував Петро Тимофійович.

Ця будівля впродовж тривалого часу була однією з найвищих споруд центру міста і, безперечно, його гордістю і окрасою. Про це свідчать світлини початку минулого століття. У ній з 1 жовтня 1915 року містилася чоловіча гімназія. Саме у цьому навчальному закладі навчалися художник Михайло Дерегус, письменник Микола Хвильовий, композитори Володимир Нахабін і Валентин Борисов.

Поруч із будівлею колишньої гімназії ще одна – де мешкала уродженка Богодухова Марія Миколаївна Грінченко (Гладиліна) – українська письменниця, перекладач, педагог, дружина Бориса Грінченка. Разом з чоловіком вона кілька разів була в рідному місті. А востаннє відвідала його навесні 1928 року. Ось яке середовище формувало Петра Тронька!

За радянської влади в приміщенні колишньої чоловічої гімназії відкрили зооветеринарний технікум (у 1930-х роках його закрили). Під час радянсько-німецької війни тут розміщався військовий шпиталь. Можливо, через це окраса центру міста влітку 1943 року піддавалася нещадному бомбуванню гітлерівською авіацією. І знову обгоріла руїна простояла всіма покинута, без ремонту аж до середини 1950-х років минулого століття. Пізніше після реставрації і відбудови впродовж кількох десятиліть тут містилася районна лікарня. Після відкриття нового приміщення лікарні улюблене дітище містян початку ХХ століття перебуває в занедбаному стані.

Члени експедиції відвідали Богодухівський краєзнавчий музей, яким опікувався Петро Тимофійович. Директор музею Ярослав Володимирович Козловський провів змістовну екскурсію ввіреною йому закладом. У Богодухівському районному краєзнавчому музеї учасники експедиції мали змогу ознайомитися з культурою та історією міста Богодухів. У музеї представлені експонати, що символізують культуру міста, історію створення та розвитку Богодухівського району. Структура музею складається з п'яти експозицій: «Наш край в сиву давнину» (від появи людини до ХVI ст.), «Народна культура побуту» (ХVIII – поч. ХХ ст.), «Видатні люди Богодухівщини», де чільне місце належить Петру Тимофійовичу Троньку, «Богодухів в роки Другої світової війни», «Сучасна Богодухівщина». Краєзнавці подарували до фондів музею останні номери журналу «Краєзнавство», праці П.Т. Тронька і книги про нього, видання «Україна Тараса Шевченка» та ін. Навзаєм Ярослав Володимирович презентував учасникам експедиції книжку «Наш край – Богодухівщина».

Після цього експедиція завітала до с. Заброди, поруч із Богодуховим, де 12 липня 1915 року народився Петро Тимофійович Тронько. Саме в цьому селі пройшло його дитинство, сюди до

кінця життя він приїздив мало не щороку. Кожного разу, буваючи на Богодухівщині, Петро Тимофійович обов'язково провідував своїх родичів, ходив на кладовище, де поховані рідні.

«На схилі років ми найчастіше згадуємо батьківську хату, битий шлях, яким ходили до школи, незайманий ліс за сільською околицею. І з особливою подякою тих людей, які ділилися з нами власною мудрістю, допомагали опанувати непросту науку життя», – згадував Петро Тимофійович.

У Забродах ушанували пам'ять загиблих в роки Другої світової війни біля пам'ятника, спорудженого зусиллями Петра Тронька. Потім краєзнавці завітали до місцевої загальноосвітньої школи I-II ступенів. Петро Тимофійович за життя опікувався цим навчальним закладом, зокрема, допоміг організувати комп'ютерний клас, створити велику бібліотеку. Тепер колектив школи ініціює присвоєння навчальному закладу імені славетного земляка, про що підготували необхідні документи. Про це учасникам експедиції розповіли місцеві вчителі, які познайомили гостей зі стендами, де розміщено фотолітопис, присвячений Петру Тимофійовичу, його дарунки школі. У зустрічі взяли участь школярі, які розповіли про історію свого села.

І наостанок краєзнавці відвідали школу в с. Кленовому, де П.Т. Тронько вчителював по завершенні курсів у Богодухові. Під час зустрічі з місцевими мешканцями краєзнавці дізналися про постійну допомогу Петра Тимофійовича школі, пригадалися теплі зустрічі з людиною, яка була проста і доступна в спілкуванні.

Підводячи підсумки науково-краєзнавчої експедиції на батьківщину Петра Тимофійовича Тронька, краєзнавці відзначили його безмежну любов до рідного краю, Богодухівщини, яка надихала на славетні звершення. Любов до рідної землі стала життєвим кредо Петра Тронька і продовжує давати насагу багатьом учням видатного вченого.